

J E L E N K Ö R.

100. szám.

Pest szombat december 14dikén.

1833.

Foglalat: Magyar és Erdélyország (ker. ülések dec. 9ikeig. Sárosi uj követ. Közlések a' m. t. Társ. IVik nagy gyűléséből. Kinevezés. Erdélyi hit. türelem. Vlasics). Ausztria. Anglia (O'Connell, m. Funchal, Barrett, Vial, Macaulay, angol ministerium, portugáli hírek 's a' t.). Franciaország (bugiai expeditio, Lafitte ügye, Carlisták 's egybek.). Spanyolország (Cruz elbocsáttatása és hadi hírek). Törökország (a' birodalom külön részeinek jelen állapotja). Schweiz (genfi szabó cimboraság). Amerika (éjszaki és déli tartománybeli történetek). Elegyhírek. Gabonaár. Pénzkelet.

MAGYAR és ERDÉLYORSZÁG.

Pozsony. A' közelebbi ker. ülésekben (országos nem volt,) részint ismét a' sürgető fölrás tárgya forga fen, részint a' törvényosztályi munkalat folytatása. Az elsőre nézve RRinknek elhatározott akarattjuk előbbi véleményüknél állhatatosan megmaradni 's e' szellemben tétetett föl ismét egy újabb üzenet (már 5dik), melly a' 9ki ülésben el is fogadtatott; a' másodikban a' vitatások ez utóbbi napig a' 8ik sig terjedtek, némelly újabb kétségek megvilágítása fölölt: hova intéztessék t. i. az ügyek feljebbvitele? mi történjék a' mezővárosi, már eddigelé is némi pörök elítélésire rendezett hatóságokkal, és mi a' miveltebb községekkel? valljon a' földesur e' törvényseknek előlölöt, 's azt valljon saját embereiből e, vagy különben millyent és kinek a' költségire nevezhessen? a' közbirák választásába befolyással birjon e, 's a' candidáltakat egyenesen a' magistratusból e vagy azonkívül is választhassa? 's a' t.

Tek. Sárosi RRei nov. 21kén tartott közgyűlésük alkalmakor változó egészsége miatt haza jött ország s követjük Szinyei Merzse László ur helyébe orsz. követül szótöbbséggel Roskoványi Gábor urat az eperjesi ker. tábla számfeletti közbiráját választák-el.

K ö z l é s e k
a' magyar tudós Társaság IVdik nagy gyűléséből
Folyt e' nagy gyűlés November 2—15dikéig 1833.

I.

1). Ajánlotta a' nagy gyűlés az Igazgatóságnak kinyomtatásra e' 3 elfogadott játékszini munkát, melly a' fordításra kijelöltek közül érkezett be: a). A' Játékos, Iflandtól. Fordította prosában Thaller István. — b). Alzir, Voltairéból. Fordította ötös

jambusokban Jakab István. — c). Tancred, Voltairéból. Fordította ötös jambusokban Árvay Gergely. — Meg fognak ezek jelenni a' Társaság által megindított „Külföldi játékszín“ czimü gyűjteményben. — Igy ajánlottak kinyomtatásra Babbage logaritmiai táblái magyar bévezetéssel Nagy Károly levelező tag által.

2). A' 100 darab arany jutalomra beérkezett szomorú játékok közül kettővel, a' Társaság illy czimü új gyűjteményt kezd: „Eredeti játékszín, kiadja a' magyar tudós Társaság. Első kötetében ennek állani fog: Várnász. Irta Vörösmarty Mihály. A' magyar tudós Társaságtól 100 darab arany pályadíjt nyert szomorújáték. A' második kötetben Tyrus, mint nyomtatásra érdemesnek talált munka, ívenként nyomtatásban 5 darab arany jutalommal. Irta, a' szerzőnek Novemb. 18ikán költ önnyilatkozása szerint Horváth Czirill, a' kegyes Szerzet' tagja, böleselkedés Doctora, és ugyan ennek a' szegedi lyceumban tanítója. — Jelentetik itten, hogy a' többi 7 szomorú játéknak jelmondatos levélkéi a' nagy gyűlés 6ik ülésében elégettettek; a' kéziratok pedig a' levéltárban vagynak, 's mindenik Szerző ne sajnálja onnan kivetetni munkáját.

3). Sajtó alá fogja adni a' Társaság a' nyelvtudományi osztály kérdésére beküldött feleletek közül: a). Csató Pál levelező tag feleletét, melly 100 darab arany jutalomra érdemesítettett. b). Nagy János Rába Sz. Mihályi káplán feleletét, minden nyomtatott ivért járandó 3 darab arany mellett. — A' többi felelettel bájott jelmondatos levélkéik is töretlenül égettettek el; kéziratját pedig mindenik szerző a' Társaság levéltárából vitetheti el. — Közhírré tétetik e' pontnál, hogy a' Társaság ezután is illy nemü tekintetbe fogja venni azon másod, söt harmad

rendbeli becsesebb feleleteket is, mellyek a' kérdést legjobban megfejtő és így a' kített jutalmat elnyerő felelet becséhez legközelebb fognak állani, 's ez az 1833ra már kihirdetett törvény és természet-tudomány osztálya kérdésére beérkezendő feleletekre nézve is értetik.

4). A' hajdani magyar nyelvemlékek kiadását a' Társaság „Régi magyar kéziratok gyűjteménye“ czíme alatt indítja meg, mellyek közül 3 lemásoltatása most foly; a' Halaberi Pap Bertalan bibliai fordításának hiven leirt mása pedig most adatott bé. Ujabbán 4 jegyeztetett ki ismét leiratásra. Felvételnek ezen gyűjteménybe olly kéziratok, mellyek kora elébb való a' XVII-dik század közepénél.

5). A' mathesisi és philosophiai műszótárak egybe lévén szerkeztetve, nyomtatás végett által adattak.

6). A' zsebszótár német — magyar része sajtó alatt van.

7). Megjegyeztetik, hogy a' Társaságnak ezen kérdésére: miképen lehetne a' magyar játékszint Budapesten állandóan megalapítani, mellyre a' feleletek 1834ben Junius Sikaig a' Titoknokhoz vártnak bé, rendes tagok is felelhetnek.

8). A' magyar helyesírás és szóragsztás főbb szabályainak új általnézése, 's a' tagoktól beérkezett észrevételekkel összevetése a' heti ülésekre bízott, 's mihelyt azt ezek elvégzik, sajtó alá másod izben megyen, minthogy az első kiadás már egészen elfogyott.

9). A' Társaság, Tudománytár czimű encyclopaediai folyóiratát 1834ben fogja megindítani.

10). Kazinczy Ferencz és Kisfaludy Károly mellképeinek a' nagy gyűlés, szavazat többségével, az ülés teremében felfüggesztését rendelte.

11). A' most választott tagokról később leszen tudósítás.

*Döbrentei Gábor m. k.
titoknok.*

Cs. kir. Fölségünk f. eszt. oct. 29kén költ udv. kancellariai határozata szerint a' tek. k. táblánál Barabás János elhunytával megürült alleveltárnokságra Navrátyi József irnokot méltóztatott kinevezni.

Kolosvár dec. 2ikán. A' mai napon egy újabb szép példáját szemlélők a' valóságos keresztyéni türelemnek, hét különböző vallásos felekezetet valódi testvéri szeretettel egyesítő városunkban. Ugyanis egy idevaló polgár-kereskedő, különben a' n. egyes. görög egyház főcuratora Trandafir György ur meghalálózván, tetemei a' háztól, vallási szokott szertartásokkal a' n. egy. görög templomba vitettek, holott is a' kolosvári ev. ref. collegiumbeli tanuló ifjuság harmoniás éneklése után ugyan ezen egyház egyik érd. papja Csiszár Sámuel ur, az előtte még egy protestans paptól sem illetett szent helyről, a' dolog ujsága és nevezetessége miatt egybegyűlt nagy számu minden rendű és felekezetű népség előtt, a' tárgy nevezetességéhez alkalmazott ékes halotti beszédet tartott. — Kevéssel ezelőtt egy hasonló szép példán volt szerencsénk örvendenünk, midőn az üdv. Maukchs Tóbiásné halotti tisztelet-tételén az ágostai hitek új templomában ezen sz. egyház predikátora Bell Mihály ur után, ugyancsak idevaló ev. reformatus pap Herepei Károly ur tartott beszédet. Mind a' két érd. szónok beszédje keresztyéni szeretetet lehellett.

Szotyori József orv. dr., mig élt egy a' tudományokban jártas, önerejű, ritka, erős és feddhetlen characterű 's az emberiség közjava mellett igaz szivességgel buzgott férjfi, f. eszt. oct. 30ikán M. Vásárhelyen meghalálózván, hátra hagyott végrendelesében utólag is azzal bizonyítja be az emberiséghez vonzó szeretetét, hogy hitvese halála után azon házat 's jószágot, mellyen lakott, két papi és két orvosi hivatalra universitáson készülő magyar ifjaknak segedelmökre fölállítandó intézet tőkepenzeül hagyáná; egyszersmind pedig nevezetes könyvtárával a' vásárhelyi ref. collegium könyvtárárt szaporítani kívánná. — Erd. Hir.

Báró Vlasics Ferencz horvát bán, b. t. tanácsnok, altábornagy 's a' t. erdélyi kir. biztossági helyéről Kolosvárról e' f. dec. 5ikén Bécsbe érkezett.

A U S Z T R I A.

Tisztváltások a' csász. kir. hadsereg-nél: altábornaggyá lettek: Roszner József báró és Mengen Vilmos báró general-örnagyk;

Hächt
ezredes
ezredes
gyok:
dré Já
nos Mi
Rocco
Ágosto
gálatba

T
dósítá
tator)
ban.
ució
E' ra
csak
di te
rendk
marq
ben
dubli
itélt
a' cs
irlan
nyon
köve
Lon
toga
hog
has
nem
lát
köv
tat
há
sol
viz
ge
biz
lia
já
ke
zó
sa
sz
di
le
ti

Hächt Vincze ezredes general-örnagygyá; al-ezredes Thurn-Taxis Fridrik Hannibal hg. ezredessé; alezredesekké következő őrnagyok: Sanchez de la Cerda Gyenes, André János, Breuner János gr., Fichard János Miksa, Corner József, Zimburg Károly, Rocco Domokos, Paresi József és Filaretti Ágoston, (e' négy utóbbi tengerhadi szolgálatban). (Folytatása következik).

A N G L I A.

Telvék az angol hírlapok ismétlen tudósításokkal O'Connell, a' nagy izgató (agitator) 's czimboráji forralgatásairól Irlandban. Jelszavok a' tized-eltörlesztése 's az unció (angliávali kapcsolat) megszüntetése. E' rakoncátlanok az azonban mindeddiglen csak izgága szóban mutatkozott, de valódi tette még nem fakadt. — Dona Maria rendkívüli követe a' britt udvarnál Funchal marq. nov. 29kén hirtelen, hihető, gutaütésben meghalozott. — Barrett a' Pilot nevű dublini hírlap kiadója sajtóvétségi birságra íteltetett a' jury által, hogy O'Connellnek a' csendbill mint országos törvény ellen az irlandiakhoz intézett levelét lapjaiban nyomtatá. — A' Sun szerint Vial a' spanyol követ az új bocsánat-hirdetésben foglalt 's Londonban tartózkodó menekvöket meglátogató, hihetőleg arra birandó szándékkal, hogy ök e' kegyelmi alkalmat 's jótéteményt használják. E' lépés azonban, úgy látszik, nem igen foganatos volt. Mina gen. egy illy látogatásnál jelen volt, mivel azonban őt a' követ személyesen nem ismeri, nem is mutatott be. — Macauley ur mint emlegetik, három biztossal Keletindiába menend nem sokára az ottani törvényszéki állapotot megvizsgálándólag. — A' jamaikai újságok igen kecségető reményt sőt csaknem teljes bizodalmat nyujtanak, hogy az angol parlament végzetei a' rabszolgák emancipációjára (szabadályosításokra) nézve kívánt sikerre jutnak, minthogy Mulgrave kormányzónak a' törvényhozó gyűlés megnyitására (oct. 8kán) tartott beszéde köz tetszést nyert 's már az első ülésben több indítvány jöve szóba, a' rabszolgaság eltörlesztését tárgyozó 's a' vallási pártok iránti türelmet javasolva pártoló.

London nagyobb politikai lapjai mint a' Times, Globe, Courier, Standard, Chronicle, Herald 's a' t. hallgatnak veszteg azon hírről, mintha I. Grey a' ministeriumból kihirrol, pedig helyére belépendő volna. E' Durham pedig helyére belépendő volna. E' gyedül a' Sun említi: hogy a' mint hallik Durham gr. 14 nap alatt betegeskedése miatt Angliából a' continensre szándékozik utazni. Ez ugymond czáfoló véget szakaszt mind azon rebesgetéseknek, mintha ő a' ministeriumba lépés pontján állana; mindazáltal e' szándéklatos ut ellenére sincs távol az időszak, mellyben a' nemes gróf a' ministerium szabadabb érzelmű részéhez társul.

African gőzhajó Lissabonból nov. 22kéről, Portobul pedig 23káról hozott híreket; ezek szerint d. Pedro most azzal foglalkozdik, hogy Setubalt erősítse, az esetre ha Miguel részéről ujjlag megtámadtának. Gen. Saldanha hadiszállását ekkor már csupán egy angol mér föld választá Santa-remtől, úgy hogy a' két ellenfél táborsze-meit egymással mulathattak. A' ministeriumváltozásról rebesgetett hír mindeddig nem valósula meg. 19kén d. Pedro Bempostába kocsizván hogy az ottani kabinet tanácsban jelenlehesen, utközben kocsija összetört, de szerencsére csekély zuzáson kívül más baja nem esett, úgy hogy a' palotába gyalog is fölmehetett.

FRANCZIAORSZÁG.

A' bugiai expeditióra nézve lord Granville az angol követ egy jegyzéket utasita Broglie hg. külügyministerhez, mellyben az angol kormány fentartja magának a' francziák ellen hadakozó arab nemzetsegeket minden hadiszerral ezentul is elláthatni. Broglie hg., igen élénkül fakadozva ki e' kereskedési beavatkozásuk ellen az Angoloknak, fogadta el azt, 's úgy látszik, mintha ez némi hidegülést vont volna lord Granville 's Broglie hg. közt maga után.

Nagy része a' párisi népnek azon hiedelmű, hogy a' mostani ismételt üldözés v. nyomás, mellynél fogva Laffitte párisi palotája 's más ingatlan birtoka eladatására kényszerül, arra ezélez, hogy ő parlamenttaggá választathatóságától megfosztassék, minthogy azon szándékban véli őt lenni a'

kormány, hogy egy parlamenti reformot kíván létre hozni minden eddig a' választhatási jusból kizárt polgárok részire. Általánosan a' ministeri hírlapok igen kiméretlen marczonglással bánnak a' juliusi revolutio vezéreivel, 's nem csak Cabet, Garnier-Pagès, Audry de Puyraveau 's Cormenin, hanem a' tisztes Nestor Lafayette 's Odilon-Barrot most szakadatlan ostromtárgya nyilak 's gúnyfulánkjaiknak. — A' Chouanság nyugaton ismét sok iszonyúságot visz véghez 's tömérdek rablást. — Rochelle-ben Lucchesi nevű czondra olaszt fogtak el 's aranyban ezer frankot 's a' berry hgné 's V. Henrik képét ábrázoló három czin mintát leltek nála. — Néhány fiatal carlosista jó reggeli lakmározás után Nantes-on keresztül tartott sétalovaglása közben V. Henriket harsányul élteté. A' nép rájuk zudult, 's rohanta dühét csak gyors paripájok eliramultának küszönhetik; de hármat későbbben megismértek közülök 's bebörtönöztek. — Római levelek szerint a' sz. szék ismét sürgeté a' francziaság kitakarodását Anconából, de hasztalan; szintonnani hírek is bizonyolják, hogy az oiasz szövetségi tervnek valóslása megtörténhetett vala, ha Nápoly elhatározottan nem szegült volna ellene. — A' constantine-i bey mindegyre bitorolja még most is az algieri dey czimzetét, 's Medeah mellett tanyáz, de az arab nemzetségekkel nem boldogulhat; nem is csuda, mert egy szó- v. hitszegése 's kegyetlensége a' másikat éri, amazokat új meg új ellenállásra kényti, a' mi természetesen annál kedvezőbb a' franczia hódító szándéknak.

A' Messenger szerint Toulonból ezt írják: Néhány nap óta sokat beszélnek a' constantine-i expeditióról, melly a' jövő tavaszra létesülne. 20 ezer embert szándékoznak Clauzel marsal parancsi alá állítani, 's az Orleansi hget is ez expedícióhoz csatlakozandónak hírlik. Addig is e' táborozásra következő készüléteket tesznek: a' tengerhadiszórtály 6 lineahajót, 6 fregátot, 15 corvettet v. gabarre-t, 12 brigget 's bizonyos számú szállítóhajót készít; a' pattantyútár 20 batteriát (álgyutelepet) 's végtelen mennyiségű hadiszert. A' hadierő 18 ezer soryalogot, 's 2000 lovagot állít. E' kis sereg két csapatra oszlik, mellynek egyike

Bonánál, másika Bugiánál fogna kiszállani 's néhány óranyi messzeségre Constantine-től egyesülni. A' Bona 's Bugiában tartózkodó ingenieurök ez iránt a' szükséges tudósítást meg is küldék már a' ministeriumnak 's a' had- és tengerügyi ministerek a' jövő ülések elein kívánni is fogják a' kamaráktól ez expedíciói költségek megadatását.

SPANYOLORSZÁG.

A' kormány hivatalos leveleket kapott Madritból, így ír a' Bulletin du Soir nov. 29ikén, mellyek a' közelebb rebesgetett ministeri változást kétségtelemné teszik. Gen. Cruz elbocsáttatása után a' hadministerség ideigleni viselésére a' királynénak 16ikán kiadott decretuma szerint gen. Zarco del Valle hivatott meg. Tudva van, hogy ő e' hivatalnak már 1820ban, midőn még azt marquis de las Amarillas vivé, titoknok volt. Don Geronimo Valdes chartagenai kormányzó, ki rögtön Madritba hivatott, generalhelytartóságra emeltetett 's 19dikén már el kelle utaznia, hogy Sarsfieldot, ki Navarra vicekirályaul neveztetett ki, a' seregek parancsnokságában fölválthassa. Egyébiránt ekkor már tudva volt Madritban is, hogy Sarsfield miután Villafrancánál Burgostul 6 mérföldnyire, Merino hadát tökéletesen megveré, nyomban a' pancorboi isméretes szorosakat is, hol a' támadók végső védelmüket reménylheték, minden ellenállás nélkül elfoglalta. Említeni méltó még is, hogy a' kurírok, kik e' híreket hozák, még folyvást a' hosszabb úton, Catalonián t. i. és Aragonián, nem pedig Ó-Castilián 's a' baski tartományokon keresztül juthatának hozzánk, mi ez utóbbi részek tökéletes lecsilapultát mindedig kétségbe hozza. A' Memorial Bordelais egy privát levél után következőn közli Cruznak említett elbocsáttatását: Marquis las Amarillas 15ikén a' kormány-tanács nevében személyesen terjeszté elő a' királynénak az ország vonagló állapotját 's a' veszélyt, mellyben a' thrón forog, ha Zea ministeriuma továbbra is meghagyatnék. Zea ur, ki épen a' királynénál vala jelen, igen érzékenyül vevé a' tanácsnak ezen nyilatkozását 's előbb ugyan szinlelt külső nyugalommal de majd csakhamar kitört tüzes szóváltással védelmezé maga 's társai rendszerét, úgy hogy Amarillas ur eltávoztával

minden ismét a' régiben látszott megmaradni, midőn más nap las Amarillas megújítván látogatását Ő Felségénél, egyszersmind a' nép-ingerlettségnek azon fokon állását, mellynél fogva kivált Cruznak kitételét erőhatalommal is kiviendené, előadván, a' királyné az említett ministernek elbocsáttatását többé nem ellenzé. Sokan a' csoportok közül, mellyek ekkor a' királyi lakot körül fogák, halált kiáltoztak Zeára 's társaira, minden esetre többre is fakadandók, ha sürgetésök legalább illy résznyiben nem teljesítették. — Továbbá, ugyanazon levél folytatólag írja, meghallván a' kormány a' carlosisták azon fenyegetődését, melly szerint minden a' királyné seregei által elfogott 's halállal büntetendő carlosistaért, két két constitutionalist, ki kezökre kerülendene, fognának kivégezni, rendelést bocsátott a' seregekhez, hogy foglyaikat csupán szoros őrizet alatt tartsák, 's későbbi, annak idejebeli kérdőbe vonatásra halasszák. A' főváros még mindig nem ment orgyilkolásoktól, naponként találtak reggel az utcán agyon verettek vagy szurottak testei, 's minthogy e' csinyok köz gyanu szerint a' minap lefegyverzett királyi önkénytesek bosszujának gyümölcsei, többen el is fogattak már ugyan ezek közül, de vallomást még egy sem tön. — A' National nov. 29iki száma továbbá így adja a' constitutionalis seregek újabb győzelmét: Most már kétségtelenül bizonyosnak mondhatjuk hireinket, mellyeket már két nappal ezelőtt (l. előbbi számunkat) a' bascki tartományokbeli támadók tökéletes legyőzetésükről közlöttünk, egyszersmind némi világot nyujthatunk azon képzelhetlen zavar felől, mellyel ministeri hírlapjaink a' spanyol tudósításokat terjengetik. Mihelyt az insurgensek 19dikén a' kir. seregeknek az Ebron általkeltét 's Vittoriához közeledtét meghallák, a' várost azonnal szörnyű rendetlenséggel oda hagyják, 's kik közülök magokat inkább bűnösöknek érzék, jobbadon a' navarrai hegységekbe vonultanak. Innen történt aztán, hogy 22ikén a' constitutionalisok megérkezvén a' várost minden ellenállás nélkül elfoglalák. A' biscayai carlosista hatóságok hasonló meglepetéstől tartván, sietve összevonák a' tartományban szétszórazott csapatokat 's kisdud fővárosuk felé

tartottanak. Egy részét ezeknek, mintegy 4000ig menő serget a' királyné hadai Aguilardel Campo mellett szemközt kapván, azt tökéletesen meg is verék 's a' köztük találkozott egyik guerilla-vezért Echevarria kánonokot 1200 fegyveresivel együtt el is fogák. E' veszteség hírére Bilbaoban a' különben is csekély carlosista őrizet szökdősné, a' nép pedig nyugtalankodni kezdé 's a' kényszerített 4 millio real új adót megadni vonakodott, mire közülök többen tömlőczre hányattak. Maga a' corregidor marquis Valdespina titkon megillana 's miután egy francia goeletten hijában keresett menedéket, utját a' francia széleknek vevé. Gen. Zavalabalmasedának indult 's nem kétlék, hogy a' kir. seregekhez szegődik. Az egy Batizmaradott meg a' városban a' védlőket vezérlendőül. A' barátok, kik fölkelés elején olly méltóságos szerepet játszottanak, most szinte mind megszöktek. Illy körülmények közt látván a' nép, mennyire bizhatik vezéreiben, 's általok milly rutul megcsalatott, alig hallák meg a' királyné sereginek a' városhoz közeledését, rendre fogák a' kolompos nyulszívü vitézeket 's kötözve az érkező seregeknek áltadák, 's közöttük az említett Batiz urat is, azután megnyitván a' tömlőczőket, a' fogoly constitutionalisokat mindegyig szabadon bocsáták, magok pedig ujdön hódoláukat igérvén, tetteikért a' kormány előtt bocsánatért könyörögtek. E' lön vége az annyira lármás bilbaoi kérkedésnek. Don Carlos maga folyvást Portugáliában tartózkodik. A' bordeauxi Indicateur közli azon főbbek neveit is, kik eddig e' szétüzött carlosisták közül már Franciaországba áthattottak, köztük említi az isméretes Zavalát, hg. Grenadát, pater Negrette franciscanust, ki VIIIik Ferdinand gyóntatója levén, annak holtá után Bilbaoban első tüzte ki don Carlos lobogóját, most pedig az ügy szorultával első is illana meg két gárgyán társával, cserben hagyván a' szegény föllázasztott népet; a' szökés nem leheté olly könnyü, mivel jobbadán erdők 's hegységek közt gyalog bukdotanak, míg végre illy helyekből is kifogyva kénytelenek voltak egy nagy ládát készíttetni 's abba zárkozva magokat portéka gyanánt a' francia szélekre szállíttatni. Ők hozák hírét többek között, hogy

Echevarria kánonok 's guerilla fő mingyárt elfogatása után többekkel együtt agyon lövetett, 's hogy a' neves Merino plebánus életét a' csatahelyen veszté.

A' madriti ujság nov. 18ikán már a' decretumokat is közli, mellyek által Cruz a' hadministerségtől fölmentetik 's helyébe ideiglen Zarco del Valle neveztetik. Az első következő: Minthogy don Joseph de la Cruz engem szünetlen kér, hogy gyengélkedő egészsége miatt hadministeri hivatalától fölmentsem, jónak találtam kivánságát ezennel teljesíteni 's helyébe azon hivatal ideigleni viselésére don A. Zarco del Valle tábornagyot nevezni ki. Gen. Cruz szolgálatának elismeréseül illőnek találok őt a' statustanácsba meghíni. A' kir. lakban nov. 16ikán. Aláírva: a' királyné. "Második decretum: „Minthogy tábornagy Zarco del Valle általam már hadministerül kineveztetett, egyszersmind megbízom őt a' tengerministeri hivatal viselésével, mellyel elődje gen. Cruz hasonlóan fölruházva volt. A' kir. lakban nov. 16. Aláírva: a' királyné. "Egy harmadik decretum fölhatalmazza az új minis-tert, hogy hivatalos rendelkezései 's irományiban, időkimélés tekintetből csupán saját nevét „Zarco“ irhassa alá; valamint ez most esztendeje a' financzministernek Encima de la Piedrának is megengedettett. Marsal don G. Valdes és don I. R. Rodil valamint oszt. gen. don I. Rick tábornagyi helytartókká emeltettek, az utóbbi egyszersmind chartagenai kormányzóvá. Gen. Sarsfield Pancorbo-
bul nov. 15ikén hivatalosan tudósítja a' hadminis-tert egy ütközetről, mellyet gen. don Manuel de Benedicto Merino plebánus hadain a' zalduendoi szorosaknál nyere, azokat nagy részint lekonzolván vagy fogollyá tévén minden hadi és élelem-szerestül együtt. Más hírek szerint maga Merino ez ütközetben nem esett el, hanem néhányad magával a' soriai hegységbe menekedett. Az Indicateur nov. 27ike estején Bordeauxon egy spanyel kurir köröszkül utaztát említi, ki nem csak Cruz hanem Zeának is elbocsáttatása hírét viinné. Jelenti egyszersmind, hogy a' francia széleken felügyelésre tűzött seregekből többen szabadságot nyertek hazaköltözésre 's az Auchban állott csapatok részint már utban is vannak visszafelé. Így a'

beavatkozás mint látszik el fog mulni, kivált ha megvalósul, hogy a' ministerek változásával a' királyné egyszersmind más igazgatási rendszert fogadand el. — Gen. Castagnon hivatalosan jelenti nov. 24ikén: hogy Sarsfield gen. parancsnoka marad tovább is az eddig kormányától függött hadnak 's nov. 21 és 22ikén 10 ezer gyalog 's ezer lovaggal Vittoriában volt már.

TÖRÖKORSZÁG.

Az aegyptusi basának syriai jelen táborozásakor, egy az ő zsoldjában állott 's Mekkában tanyázott török ezred fölzendüle. Ezt Ibrahim sergei megvervén, kénytelen volt néhány száz ember-veszteséggel Dzsidába vonulni, de mivel itt sem leheté maradnia, lefoglalván a' basa hajóit 's köz kincstári pénzeket a' vörös tengeren elvitorlázott, megszállotta Mökkát 's néhány más várost, mellyek lakosi, minthogy zsarló kormányzóik minden módon kegyetlenkedtek rajtuk, annál szívesebben simultak a' megszállók új igájához, mivel ezek vezére Turki Benmas szoros hadi fenytéke legkisebb erőszakot v. sérelmet sem enged elkövetni a' lakosak személyén 's vagyonán. A' most Arábiában fekvő aegyptusi sereg mindedig nem volt megfélemezni e' pártosokat képes, de ösztöne sem igen volt megzabolázásukra, mivel hó- v. díjpénzét már egy év óta nem kapta meg 's elkeseredtében már ezredesét is agyon lötte. Ezen pártos törökség száma 2 ezer, 's mivel most Ali a' tengerparti városok elfoglalításukra expeditiót készít Suezben, ha e' háborgó szökevény csapat, az Alitól tönkre tett Vahabiták újra összegyülekező maradványival egyesül, úgy még daczolhat egy ideig a' basa erejével; minthogy azonban a' vahabita 's általánosan az arab nemzettségek köz egyetértése mint nálunk szinte fehér holló-ritkaságu, mihelyt Ali pénze 's rendszeres hadnépe ostromlandja őket, el kell veszniök v. legálabb bukniök 's hóduluioik.

Konstantinápolyban különféle politikai pártvelemények divatoznak, főkép az óhitű muselmannok közt, egy része Alit, másika Ibrahimot tűzögeti a' szultánszékre, 's e' végett hihetőleg ezek tudtok 's befolyásukkal (ámbar ók szinteg a' leghűbb alattvalói szerepben mutatkoznak a' szultán iránt) csak

a' kedvező perczet lesik e' szándék létesítésére, 's ezen időpont közelebb is van már talán, mint vélhetnők. Néhány messzebb látó 's a' szultánhoz igazán hű diván-tag valóban aggódik is a' jövődön, 's minden módon, mint mondják, Buteniew orosz követ tanácsára is, a' szárazföldi 's hajóhadí nép szaporíttatását sürgeti. — Némelly tartományok most is nyugtalankodnak p. o. a' felső 's alsó albanioták részint az új katonarendszer részint a' sok adózsarlás, általánosan pedig az alkotmányi ujtások miatt. Ezeket erőszakkal lett volna kész a' vas akarató nagyur megtörni, de a' kikotrott kincstár aléltságában nincs pénz táborozási költség-re, kénytelen vala tehát a' kormány engedni; Bosznia is úgy szólván izgága csendben sajog minapi zendülte 's zavarogta óta. A' francia Courier szerint Anatólia is mozgádoz, Karamania 's a' fekete-tengerpart-melék buzong, 's csaknem, minden arany pénz a' főzsérkedő moszkák erszényibe surrant. Hogy e' pénzszükségen segíthessen a' szultán, már több ízben javaslák neki az elfoglalandó egyházi javak e' végre fordíttatását, mindazáltal e' tanács végrehajtása következtől úgy látszik mindeddig borzadnak még magok is jobbadán a' tanácsadók. — Illy feszengő körülményekben természetes, hogy egy néposztály egy tartomány tartós nyugalma v. megelégtetésére se tarthatni biztosan számot. — A' samioták (Samos szigetiek) mind e' mai napig se hódoltak meg a' portának, ámbár az angol, francia 's orosz követek Marseille nevű francia lineahajón mult sept. 29ikén oda utazván minden telhető szelid módon iparkosznak e' lépésre birni a' sziget előljáróit népestül; 's noha egy sincs a' dolgok mostani állapotjával megelégedve, mindazáltal a' nép vezéri olly hiedelemre birták a' lakosokat, hogy egy sem reményli a' nagyurnak meghódolás által sorsa javulását. Egyik rész, új Görögországhoz kíván csatlakozni szigetestül; más de számra kisebb, függetlenségre vágy; egy harmadik csak a' törvényes rend visszaállíttatását kívánja 's megbuktatását olly hatalomnak, melly nem képes se személyi se vagyoni bátorságot biztosítani, minden igazságszolgáltatást önkényre változtatott 's csupán erőszak és zsarolásból él. Logotheti a'

sziget főkormányzója koránsem bir olly hatalommal, mint hiszik, 's mivel ő a' sziget nagy befolyásu férfiai által jutott kormányra, e' miatt ezek igaztalansága ellen sem használhatja tekintetét, mivel tőlök függ egészen léte 's tisztpolcza. Így nincs se vége se hossza se orvos- vagy fékszere a' tömérdek népszaklatásnak, család, üldözés 's több ezekkel 's az anarchia százfejú hydrájával rokon latorkodásnak, nincs legkisebb nyoma polgári v. katonai intézkedésnek, itt egyedül erőszak 's ököljus a' törvény, bíró 's felperes. Az egész fegyveres erő 200 fő 's ez is a' szigeten szerte szórva, Logotheti mint kormányfő legfőlebb 20szal parancsolhat. Csak herkuleszi kar írthatja ki ez undok 's mind egyre szaporuló szörnyetegfajt, csak az tisztíthatja ki ezen másod augiasiolat puruttya mocskaitól 's fertő nadálytól.

S C H W E I Z.

Alig csilapultak le valamennyire Franciaországban a' mesterlegényi zavarok, midőn már a' szomszéd Genfben is hasonlók keletkeztek. Nov. 18ikán itten mintegy 4—500 szabólegény gyüle össze és szörnyű lárma után elhatározá, ezentul egy öltést se dolgozni, hacsak mestereik a' szokott munkabért két annyira nem emelik; hogy pedig a' végzésnek annál szigorubb sikere lehessen, eskünni kelle mindeneknek, még pedig a' vonakodóknak ütlek és fenyegetések közt, hogy magokat későbbre is mindenben a' gyűlés rendszabási szerint viselendik. Genfben e' zavarok annál váratlanabbul történtenek, mivel nagyobb 's korlátlanabb a' kereseti szabadság, melly ott divatoz. Ugy látszik a' gyűlést némelly Lyonból elzavart legények csöditék 's intézék. — A' genfi képviselő tanács nov. 18ikán tartá első nyilvános ülését, mellyből csak a' fejérszemélyek zártak ki.

A M E R I K A.

Newyorki levelek nov. 2ikáról (angol ujságokban) újabb vizzálkodást emlegetnek, melly az egyesült statusi kormány 's Alabama lakosi közt némelly e' statusban keblező földek birtoka iránt kelekedett. Alabama új népsége t. i. a' Creeks-indusokat, mint a' tartomány régi lakóit, azok több ízbeli nyugtalanságit elunva, tanya vagy telep-heleyekből kiüzé 's földeiket el foglalá. Az

indusok e' hatalmaskodás ellen a' főkormányhoz folyamodván, tőle kieszközlék, hogy régi birtokaikat visszanyerjék. Fölszólítottak tehát Alabama lakosi, hogy minden elfoglalt földrészt azonnal hagyjanak el's térjenek vissza előbbi saját birtokaikba; de mivel ők ekkor az új földeket már magok között szépen föl is oszták 's meglehet, hogy mivelék is, előbb a' fölszólításra épen nem, utóbb pedig többszöri sürgetés után annyiban hallgattak, hogy ellene egyre másra protestatiókat küldözgetének, a' hirlapokba kormánygyalázó 's fenyegetőző czikkelyeket iktatának, végre pedig olly kárpótlást sürgetének, melly a' földek összes értékét kétszeresen kiadná. A' kormány erre a' hadministernek rendelésül adá, a' birtorlok ellen fegyveres erőt indítani 's őket az elfoglalt földek birtokábul annak hadi rendje szerint kiigazítani; a' rendelés kivitele jövő eszt. január 15ikére tüzetett; de még mind-ekkorig sem hallatik, hogy az elítéltek kelő engedelmességgel kínálkoznának. Sokan e' történetből a' tavalyihoz hasonló összeüt-közési krisist 's egyenetlenségi versenyal-mát jövendőlgatnek a' szövetségi főkormány 's az egyes független tartomány (Alabama) igazgatósága közt, azonban az illy jósló bagolyhuhogás, napfogyatkozás- v. pillantatnyi kód 's felhőként csak addig tart, míg átló-velvén az igazság sugárai a' borún, a' nap, fellege után annál dicsőbben tündöklök.

Veracruz sept. 24iki tudósítások után gen. Santanna ez időben Dolores mellett Queretaro statusban tartózkodék és seregeinek, mellyeket a' cholera iszonyun megritkított vala, ujdun szerkezésével foglalatoskodék. Hiszik, hogy nem sokára velök tovább fog indulhatni 's a' zendítő seregeket, mellyek Arista és Duran fővezérek alatt még folyvást Gvanaxuato vidékin táboroznak, megzabolázhatni. A' cholera Veracruzban teljesen megszűnt, Mexicoban pedig fogytához közeleg.

ELEGYHIREK.

A' Parrhisiades kormánya alatt Mün-

A' gabona pesti piaci ára dec. 13ikán 1833:

dozs. m. vál. gar.	legjobb	közép	csekély	dozs. m. vál. gar.	legjobb	közép	csekély
Tisztabuza	126 $\frac{2}{3}$	110	103 $\frac{1}{2}$	Zab	42	41 $\frac{1}{2}$	40
Kétszeres	86 $\frac{2}{3}$	80	—	Köles	—	—	—
Rozs	53 $\frac{1}{2}$	—	—	Köleskása	—	—	—
Árpa	50	48	—	Kukoricza	49 $\frac{1}{2}$	48	45 $\frac{1}{2}$

chenben létező görög intézetbe 24 ifjat küld Otto király neveltetés végett. Ezek 7—15 eszt. koruk 's a' legnemesb görög szülék 's a' szabadsági harcban dicsően küzdött, elhullott v. még élő diadalmas hősök csemétéji, Kanaris, Tombasis, Tzamados, Kriessis, Kyriakulis, Karaiskakis, Odysseus, Marko-Botzaris 's más Missolunghi, Spezzia 's Kretai halhatatlanok ivadékai; azt rebesgetik, hogy két özvegy is (Odysseusné t. i. 's Karaiskos-né) ide szándékozik, t. i. magzat-jok testileg ápolgatása végett. Hellas e' sardjádékban legdrágább kincsét 's legszebb reményit bizta Bajorország ör 's gyámogondjaira. Főügyelőjévé ez intézetnek Thiersch udv. tanácsost kérte meg a' regensség. — A' var-sói ujságok szerint ugyanott nov. 26ikán ismét négy visszabujdosott lengyel katonatiszt és nemes t. i. Zavisza Arthur, Szpeck Eduárd, Gezold István és Palmart Sándor végeztetett ki, az első ugyan akasztófán, a' három utolsó agyonlövés által a' köz vesztőhelyen, minthogy loppal surranván be a' határokon, zendülésre kívánták 's pártütésre birni az orosz kormány ellen a' békes lakosokat. — Az orosz czár Kiewben tudom. egyetemet (universitást) parancsolt állíttatni, melly mindazáltal még most csak törvényi és bölcselkedési kart foglaland magában; orvosi kar-állítást az autokrator későbbre tartá fen. Ezen universitáshoz, melly sz. Vladimír tiszteletére sz. Vladimír-ének neveztetett, csatoltatik az ugy nevezett volhyniai lyceum minden vagyona is; 's egy úttal a' kiewi gymnasium is nagyobb terjedelmet kap. — A' zouhoveni egyesség Belgium 's Hollandia közt helyben hagyatott 's mind a' két részi biztosok már össze is gyültek annak részletenként eszközendő teljesítése végett. Ennek következésében mind a' belga mind a' hollandi figyelő haditest is illető tanyahelyeire takarodik már. — Siebenpfeifer Weissenburgban tartózkodik. A' helybeli kormánytiszt csak 14 napot engede neki ott mulathatásra; innen Zürichbe szándékozik a' megszökött menekvő.

Pénzkelet:

								Bécs dec. 9ikén közpár pengő pénzben			
dozs. m. vál. gar.	legjobb	közép	csekély	dozs. m. vál. gar.	legjobb	közép	csekély	Status 5 pC. kötel.	94 $\frac{3}{4}$	Bécs 2 $\frac{1}{2}$ pC. bankók.	54 $\frac{1}{2}$
				Zab	42	41 $\frac{1}{2}$	40	— 4 pC.	84	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	54 $\frac{1}{2}$
				Köles	—	—	—	— 1820ki köles.	199	Bankrészvény	1219 $\frac{1}{2}$
				Köleskása	—	—	—	— 1821ki	133	Cs. arany pCt. agio	—
				Kukoricza	49 $\frac{1}{2}$	48	45 $\frac{1}{2}$				